

**Aktualizované stanovisko k prominutí dluhu
(§ 34 a 44 zákona o majetku státu)**

Ustanovení § 34 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o majetku státu“ či „ZMS“) upravuje tzv. institut prominutí dluhu. Tento institut, který má za následek zánik dluhu a jemu odpovídajícího práva státu na plnění, je třeba odlišovat od institutu upuštění od vymáhání pohledávky (§ 35 ZMS), jehož následkem naopak zánik dluhu není a který slouží organizačním složkám státu k formalizovanému ukončení procesu vymáhání pohledávek za zákonem daných předpokladů souvisejících s jejich nevymahatelností.

Pozitivní a negativní podmínky prominutí dluhu

Podle ustanovení § 34 odst. 1 zákona o majetku státu lze zcela nebo zčásti prominout dluh pouze dlužníku, který je fyzickou osobou, odůvodňují-li to jeho tíživé sociální poměry a o prominutí požádal. Je tedy nezbytná iniciativa dlužníka, který, má-li zájem o prominutí dluhu, musí nejprve příslušnou organizační složku státu, vůči které má dluh, o prominutí daného dluhu požádat.

V souladu s ustanovením § 34 odst. 2 zákona o majetku státu nelze prominout dluh, který vznikl v souvislosti s trestnou činností dlužníka anebo má-li dlužník z jakéhokoliv důvodu pohledávku vůči státu, pokud sám do výše svého dluhu nepřistoupí k jejímu prominutí, anebo má-li dlužník majetek, z něhož lze dosáhnout uspokojení pohledávky státu.

Prominutí dluhu představuje zcela výjimečnou dispozici s majetkem státu a obecně je tedy možné pouze v případě kumulativního splnění všech shora vyjmenovaných podmínek.

Stěžejní role příslušné organizační složky státu při prominutí dluhu

K prominutí dluhu může dle ustanovení § 34 odst. 5 zákona o majetku státu dojít pouze na základě písemné dohody uzavřené mezi dlužníkem a organizační složkou státu¹ příslušnou hospodařit s pohledávkou za daným dlužníkem.

Je ve výlučné působnosti dotčené organizační složky státu nejprve vyhodnotit naplnění všech zákonných podmínek stanovených pro prominutí dluhu (§ 34 odst. 1 a 2 ZMS) a jsou-li tyto naplněny, pak v kontextu základních povinností při hospodaření s majetkem státu (§ 14 ZMS) posoudit, zda spatřuje prostor a důvody pro přistoupení

¹ Popsaný postup se s ohledem na ustanovení § 54 odst. 1 zákona o majetku státu uplatní i pro případ pohledávek státu, s nimiž přísluší hospodařit státním organizacím, na které se vztahuje působnost zákona o majetku státu.

k úplnému nebo částečnému prominutí dluhu. V případě, že kterákoli ze zákonných podmínek naplněna není, může i přesto příslušná organizační složka státu shledat důvody pro uzavření dohody o prominutí dluhu. V takovém případě je na příslušné organizační složce státu, aby identifikovala nenaplněnou zákonnou podmínku (případně podmínky), a v žádosti o povolení výjimky adresované Ministerstvu financí poskytla odůvodnění existence závažných důvodů, pro které má Ministerstvo financí dle jejího názoru výjimku povolit. Pouze povolí-li následně Ministerstvo financí výjimku (výjimky) ze všech zákonem požadovaných podmínek, které nejsou v daném případě naplněny, nabyde smlouva o prominutí dluhu platnosti (§ 44 odst. 4 ZMS).

Vzhledem ke skutečnosti, že zákon o majetku státu nezakládá na prominutí dluhu právní nárok, stejně jako nezakládá nárok na předložení žádosti o povolení výjimky Ministerstvu financí ze strany příslušné organizační složky státu, je plně na rozhodnutí této organizační složky státu, zda bude takto po zvážení všech okolností a souvislostí konkrétního případu postupovat či nikoli. Příslušná organizační složka státu tedy přistoupí k uzavření dohody o prominutí dluhu pouze tehdy, vyhodnotí-li, že to zákonné podmínky a případně závažné důvody ve smyslu § 34 odst. 3 zákona o majetku státu umožňují.

Povolení výjimky Ministerstvem financí

Výjimku z ustanovení § 34 odst. 1 a 2 zákona o majetku státu může na základě odstavce 3 téhož ustanovení ze závažných důvodů povolit Ministerstvo financí. Dle ustanovení § 44 odst. 1 zákona o majetku státu platí, že výjimky se povolují pouze pro jednotlivé případy. Vzhledem k uvedenému není Ministerstvo financí oprávněno povolit plošnou výjimku pro určitou předem definovanou skupinu případů.

V souladu s ustanovením § 44 odst. 2 zákona o majetku státu se o povolení výjimky rozhoduje písemně, a to na základě zdůvodněné a doložené žádosti příslušné organizační složky státu. Předložená žádost tak musí obsahovat konkrétní relevantní důvody, na základě kterých je předkládána, a to včetně odkazu na příslušná zákonná ustanovení. Zároveň musí být v žádosti tvrzené skutečnosti náležitě doloženy, aby mohly být Ministerstvem financí jako schvalovatelem řádně posouzeny. Má-li organizační složka státu svého zřizovatele, anebo pokud spadá pod věcně příslušný ústřední správní úřad, předkládá její žádost spolu se svým vyjádřením tento zřizovatel nebo ústřední správní úřad. Ministerstvo financí tak není oprávněno rozhodovat o případném povolení výjimky z vlastního podnětu, ani na základě žádosti dlužníka adresované přímo Ministerstvu financí, a není ani oprávněno s dlužníkem dohodu o prominutí dluhu uzavřít (ledaže by se jednalo o pohledávku, s níž je Ministerstvo financí příslušné hospodařit).

Podle ustanovení § 44 odst. 3 zákona o majetku státu se výjimka povoluje k již uzavřené dohodě (podepsané oběma smluvními stranami), jež se Ministerstvu financí předkládá spolu se žádostí o povolení výjimky. Podle ustanovení § 44 odst. 4 zákona o majetku státu je povolení výjimky podmínkou platnosti právního jednání, k němuž se poskytuje. Podepsaná dohoda o prominutí dluhu se tak stává platnou až dnem povolení výjimky². S ohledem na ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), které stanoví, že „*Smlouva, na niž se*

² Doporučuje se proto do dohody o prominutí dluhu zahrnout výslovné ujednání, že dohoda se stává platnou dnem udělení výjimky podle ustanovení § 44 zákona o majetku státu.

vztahuje povinnost uveřejnění prostřednictvím registru smluv, nabývá účinnosti nejdříve dnem uveřejnění.“, nabude dohoda o prominutí dluhu účinnosti až v návaznosti na její zveřejnění v registru smluv.

Obsah žádosti o povolení výjimky

Při předložení žádosti o povolení výjimky (výjimek) z odstavců 1 a 2 ustanovení § 34 ZMS musí příslušná organizační složka státu s ohledem na výše uvedené v žádosti **uvést a doložit:**

1. které z podmínek vymezených v ustanovení § 34 odst. 1 a 2 jsou splněny;
2. která (které) z podmínek splněna není a pro kterou (které) je tudíž žádáno u Ministerstva financí o povolení výjimky;
3. ony závažné důvody, které dle názoru příslušné organizační složky státu povolení výjimky odůvodňují.

Pokud by potřebná výjimka Ministerstvem financí povolena nebyla, pak k platnému prominutí dluhu s ohledem na výše uvedené ustanovení § 44 odst. 4 zákona o majetku státu nedojde. Na povolení výjimky neexistuje právní nárok.